

THÔNG TIN TÓM TẮT

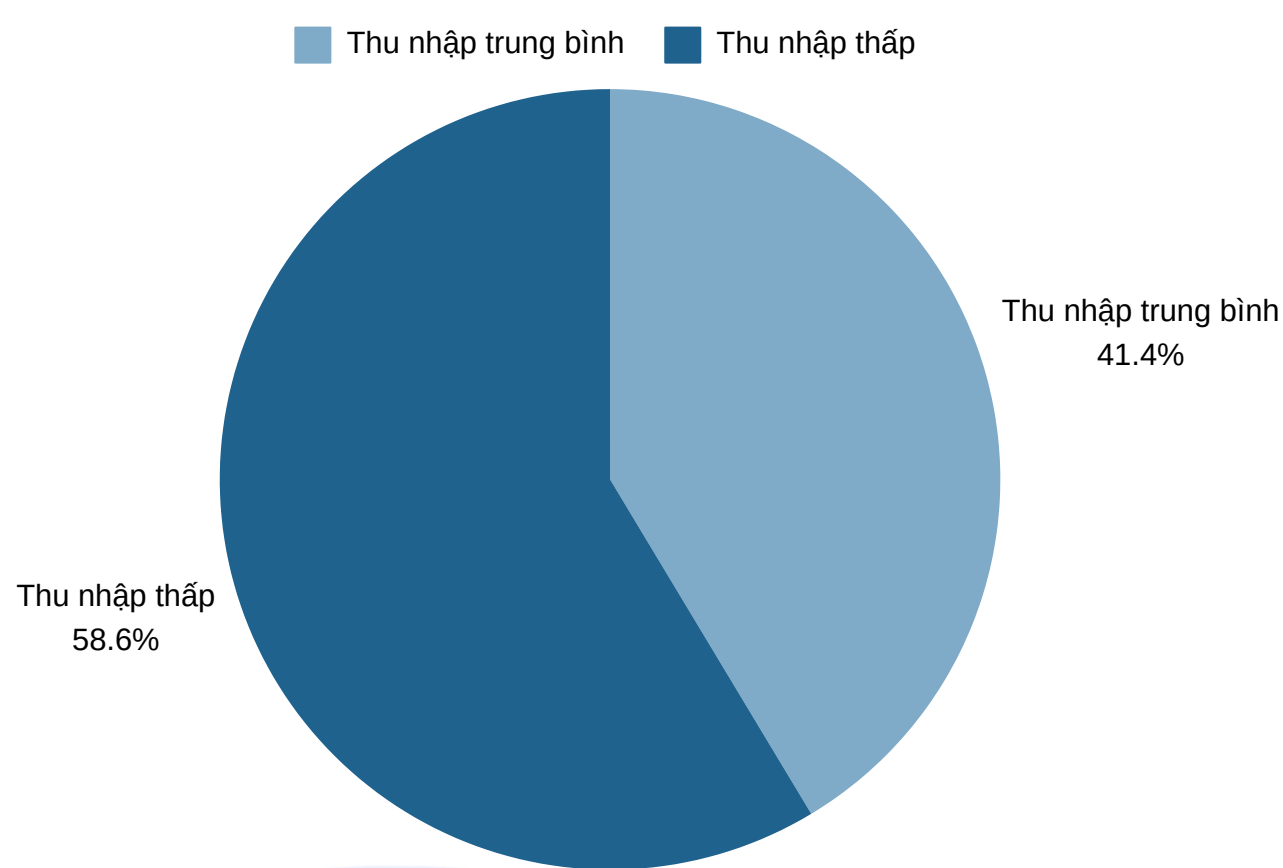
TÁC ĐỘNG CỦA COVID ĐỐI VỚI PHỤ NỮ VÀ TRẺ EM GÁI KHUYẾT TẬT

Giới thiệu

Ngày 1 tháng 4 năm 2020, Chính phủ Việt Nam chính thức công bố dịch COVID-19 (Chương trình phát triển Liên hợp quốc (UNDP), 2020) và thành công trong việc kiểm soát làn sóng dịch bệnh thứ nhất (Rohman và Pitaloka, 2023). Tuy nhiên, đến năm 2021, do sự lan rộng của biến thể Delta, số ca nhiễm COVID tăng nhanh gây gián đoạn nghiêm trọng tới cuộc sống hàng ngày của người dân (Rohman và Pitaloka, 2023). Các biện pháp hạn chế nghiêm ngặt đã được thực thi, chẳng hạn như cách ly xã hội, lệnh giới nghiêm, đóng cửa trường học và rào chắn trên đường nhằm hạn chế sự lây lan (Viện Nghiên cứu phát triển cộng đồng (ACDC) và UNDP, 2023).

Nghiên cứu tác động của COVID đối với trẻ em gái và phụ nữ khuyết tật được thực hiện trong giai đoạn mở rộng của dự án TDKRA năm 2022. Bản thông tin này cung cấp một cái nhìn tổng quan về tác động của đại dịch COVID-19 đối với trẻ em gái và phụ nữ khuyết tật, dựa trên những trải nghiệm thực tế và những thách thức mà họ đã gặp phải, đồng thời đề xuất các biện pháp hỗ trợ và chính sách cần thiết nhằm thúc đẩy bình đẳng và hoà nhập.

Điều kiện kinh tế của phụ nữ và trẻ em gái khuyết tật trong dự án TDKRA

“Thay đổi Kiến thức Khuyết tật, Nghiên cứu và Hành động” (TDKRA) là một dự án nghiên cứu hợp tác với phụ nữ và trẻ em gái khuyết tật, và đối tác địa phương tại Bình Thuỷ và Ninh Kiều (Cần Thơ), A Lưới (Thừa Thiên Huế) và Bắc Từ Liêm (Hà Nội) nhằm gắn kết phụ nữ và trẻ em gái khuyết tật trong việc huy động kiến thức và hành động hướng đến bình đẳng và hoà nhập phụ nữ và trẻ em gái khuyết tật tại Nam bán cầu.

Số người tham gia năm 2022	Trẻ em gái khuyết tật	Phụ nữ khuyết tật
A Lưới	11	7
Bắc Từ Liêm	12	9
Cần Thơ	13	6
Tổng	58	

Theo Báo cáo đánh giá nhanh thứ hai về tác động kinh tế - xã hội động kinh tế - xã hội của đại dịch Covid-19 của đại dịch Covid-19 đối với Người khuyết tật (NKT) tại Việt Nam (ACDC và UNDP, 2023):

58 % phụ nữ khuyết tật có **thu nhập dưới 2 triệu đồng** vào tháng 8 năm 2021, **tăng 14%** trong phạm vi mức thu nhập này **so với giai đoạn trước tháng 1 năm 2020**.

30% phụ nữ khuyết tật được khảo sát trả lời **không nhận được nguồn hỗ trợ** nào trong thời gian COVID.

54% phụ nữ khuyết tật được khảo sát **cảm thấy lo lắng**.

30% phụ nữ khuyết tật được khảo sát gặp **khó khăn tiếp cận nguồn thức ăn và các sản phẩm sạch** do thiếu hụt hàng hoá.

37% phụ nữ khuyết tật được khảo sát gặp **khó khăn tiếp cận thông tin** chính thức và tin cậy về việc bảo vệ sức khoẻ và phòng tránh COVID bao gồm thông tin về vắc xin.

PHÁT HIỆN CHÍNH

TÁC ĐỘNG CỦA COVID ĐỐI VỚI PHỤ NỮ VÀ TRẺ EM GÁI KHUYẾT TẬT

Phát hiện 1: Trẻ em gái và phụ nữ khuyết tật gặp khó khăn trong việc tiếp cận nguồn thức ăn và đảm bảo bữa ăn dinh dưỡng trong thời gian COVID.

Một số phụ nữ và trẻ em gái khuyết tật chia sẻ rằng họ phải tiết kiệm chi phí cho các bữa ăn hàng ngày và sử dụng thức ăn nhanh với giá tiền thấp như mì gói để đảm bảo có thể duy trì trong đợt dịch.

“

“Ăn uống cũng không được thoải mái, cái chất lượng bữa ăn nó cũng khác, có thể là mình sẽ ăn nhiều mì tôm hơn.” (Phỏng vấn Lém Linh, Bắc Từ Liêm, 2022).

”

“

“Ba mẹ em mua những đồ thật là rẻ....để cho đỡ hơn....thường thì đồ ăn em ăn là mì tôm” (Một, Thuyết trình về tranh vẽ 3, A Lưới, 2022)

”

Phát hiện 2: Trẻ em gái và phụ nữ khuyết tật chịu áp lực lớn từ các thành viên trong gia đình.

Xuất phát từ quan điểm nhìn nhận người khuyết tật là thấp kém và không có năng lực, trẻ em gái và phụ nữ khuyết tật chịu nhiều áp lực và dễ trở thành đối tượng phải chịu tổn thương từ sự lấn áp trong mối quan hệ cấp bậc với những người thân trong gia đình.

“

Em cảm thấy rất là buồn rất là tổn thương luôn, tại vì lúc đó là mẹ cứ...a...nói là em không biết làm được cái gì mà trong khi em đã có cố gắng rồi... thì mẹ muốn em là như bao người khác mà em thì không có được như vậy thì ... em không có nói lại được tại vì đó là mẹ của mình... em cứ im lặng mà cứ càng im lặng thì mẹ càng bực nên là em thấy là ..a.. ghét cái dịch Covid... (PT, Thảo luận nhóm phụ nữ, Cần Thơ, 2022).

”

PHÁT HIỆN CHÍNH

TÁC ĐỘNG CỦA COVID ĐỐI VỚI PHỤ NỮ VÀ TRẺ EM GÁI KHUYẾT TẬT

Phát hiện 3: Trẻ em gái và phụ nữ khuyết tật gặp rất nhiều khó khăn tiếp cận các dịch vụ y tế và chăm sóc sức khỏe

Những trải nghiệm mà các phụ nữ và trẻ em gái khuyết tật chia sẻ về việc tiếp cận hệ thống y tế cho thấy những dịch vụ chăm sóc sức khỏe chưa coi trọng tới nhóm đối tượng này. Những chi phí cho việc đi khám và điều trị COVID tại bệnh viện cũng tạo nên nhiều khó khăn trong việc tiếp cận dịch vụ y tế. Mặc dù theo Nghị quyết 268/NQ-UBTVQH15 của Ủy ban Thường vụ Quốc hội, việc thanh toán chi phí khám chữa bệnh cho bệnh nhân COVID do ngân sách nhà nước đảm bảo, trên thực tế người tham gia chia sẻ họ vẫn phải chi trả cho các chi phí tại bệnh viện:

“

Nhân viên y tế chỉ có 1 người, vì chị mắc bệnh về mắt không nhìn rõ tên, lúc đó anh đấy nói nếu cách li ở bệnh viện thì phải nộp tiền 88.000 VNĐ. Mà lúc đó trong người chị thì không có tiền, vừa không biết về nhà thì lây cho cả nhà, trong nhà sống chung với người bệnh cũng lo sợ, nhưng cách li tại bệnh viện thì không có tiền để nộp. Lúc đó chị thấy rất là khó xử.

(Thảo luận nhóm 2, A Lưỡi, 2022)

”

Phát hiện 4: Chính sách hỗ trợ của chính phủ chưa đáp ứng được nhu cầu cấp thiết của NKT (UNDP, 2023).

Các chính sách này chủ yếu tập trung hỗ trợ người thất nghiệp có bảo hiểm thất nghiệp và chưa hỗ trợ cho NKT sống cùng gia đình hoặc làm công việc tự do (UNDP, 2023). Ngoài ra, chính sách hỗ trợ dành cho đối tượng NKT chưa bao gồm đầy đủ NKT khuyết tật nhẹ hoặc những người chưa xác định được mức độ khuyết tật của mình. (UNDP, 2023).

Chính sách hỗ trợ F0 và F1 chưa hiệu quả trong việc hỗ trợ phụ nữ và trẻ em gái trong quá trình cách ly và điều trị COVID. Phụ nữ và trẻ em gái khuyết tật phản ánh về việc không nhận được hỗ trợ tài chính và thuốc điều trị dù có khai báo nhiễm COVID với chính quyền địa phương. Chỉ 04 người khuyết tật là đối tượng F0, F1 được hỗ trợ bổ sung với mức 01 triệu đồng/người (Tú Giang, 2022)

”

Lúc em bị...không được phát thuốc mặc dù có đi khai báo...em hơi thất vọng một tí ạ...không có một cái trợ cấp.

(Phỏng vấn Lém Linh, Bắc Từ Liêm, 2022)

PHÁT HIỆN CHÍNH

TÁC ĐỘNG CỦA COVID ĐỐI VỚI PHỤ NỮ VÀ TRẺ EM GÁI KHUYẾT TẬT

Phát hiện 5: Có sự khác biệt rõ rệt trong tác động của COVID lên kinh tế của phụ nữ khuyết tật dựa trên vị trí xã hội của họ

Các phát hiện chỉ ra rằng nhóm phụ nữ khuyết tật làm công việc tự do dễ bị tổn thương về mặt kinh tế hơn là những phụ nữ có công việc ổn định.

Một số phụ nữ có công việc hành chính ổn định như giáo viên, nhân viên văn phòng...chia sẻ rằng họ vẫn có nguồn thu nhập từ công việc hoặc có ảnh hưởng nhưng không nghiêm trọng.

Về kinh tế thì chắc là có tại vì trong khoảng thời gian đó những việc làm khác bị ảnh hưởng nhưng mà cũng không có nghiêm trọng lắm (Thảo luận nhóm Phụ nữ, Cần Thơ, 2022).

Năm 2019 là mình đi học trang điểm thì lúc đấy...bị covid thế nên là không thể đi làm được. Kiểu lúc đấy bị hoang mang, bị mất việc làm mà trong khi trước đấy công việc rất ổn định, bị mất việc làm cho nên là hoang mang, sợ hãi. (Phỏng vấn H, Bắc Từ Liêm, 2022)

Giống như chị đợt vừa rồi chị vay được 5 triệu, xong chị thêm tiền của chị, chị mua được máy xay nước mía. Xong chị buôn bán chị trả lãi hàng tháng cho (Hội) phụ nữ mà từ khi dịch là chị bán không được, họ không cho bán (Thảo luận nhóm 3, A Lưới, 2022).

PHÁT HIỆN CHÍNH

TÁC ĐỘNG CỦA COVID ĐỐI VỚI PHỤ NỮ VÀ TRẺ EM GÁI KHUYẾT TẬT

Phát hiện 6: Trẻ em gái và phụ nữ khuyết tật dân tộc thiểu số gặp khó khăn tiếp cận với Internet do khó khăn về tài chính

Tại A Lưới, do không có thiết bị học tập và Internet, nhiều trẻ em gái khuyết tật không học online hoặc phải đi học nhờ tại nhà họ hàng. Nhóm phụ nữ khuyết tật tại đây cũng chia sẻ rằng trong đợt dịch rất khó khăn trong việc tìm kiếm nguồn tài chính để mua thiết bị cho con học tập trực tuyến. Họ chia sẻ rằng cố gắng mua những chiếc điện thoại thông minh cũ để cho con có thể học bởi trước COVID, nhiều phụ nữ và trẻ em gái khuyết tật tại A Lưới không có điện thoại di động.

“

Thiếu điều kiện không học online được, giống như gia đình em là không có máy nữa là cháu không đi học được, chỉ ở nhà (Thảo luận nhóm 2, A Lưới, 2022).

”

Phát hiện 7: Hỗ trợ từ người thân, hàng xóm, cộng đồng đóng vai trò quan trọng giúp phụ nữ và trẻ em gái khuyết tật vượt qua các tình huống khó khăn, khẩn cấp.

Một vài phụ nữ và trẻ em gái khuyết tật có hoàn cảnh khó khăn như hộ nghèo, mẹ đơn thân được nhận những suất quà hỗ trợ nhu yếu phẩm từ nhiều các cơ quan, tổ chức xã hội và đoàn từ thiện. Điều này cho thấy tại một số địa phương, họ có chú ý tới đối tượng người khuyết tật trong việc cung cấp hỗ trợ trong đợt dịch COVID. Ở Bắc Từ Liêm và Cần Thơ, Hội NKT cho thấy vai trò mạnh mẽ của họ trong việc kết nối các nguồn lực hỗ trợ cho hội viên trong Hội.

“

Đoạn mẹ phải đi cách li, không có gì ăn hết. Vì lúc đó bất ngờ khi mẹ phải đi cách li nên không có mua thức ăn gì hết, gạo trong bao còn ít. Mẹ đi cách li 2 tuần, hết gạo em gọi cho mẹ thì mẹ bảo con cố gắng đi mượn hàng xóm 2, 3 lon để 2 chị em ăn tiết kiệm. Còn rau thì em tự kiếm được ở vườn hoặc ở đâu đó. Trong giai đoạn dịch thì gia đình rất khó khăn. Họ không cho đi làm, mẹ thì đi cách li (Phỏng vấn Chó, A Lưới, 2022).

”

“

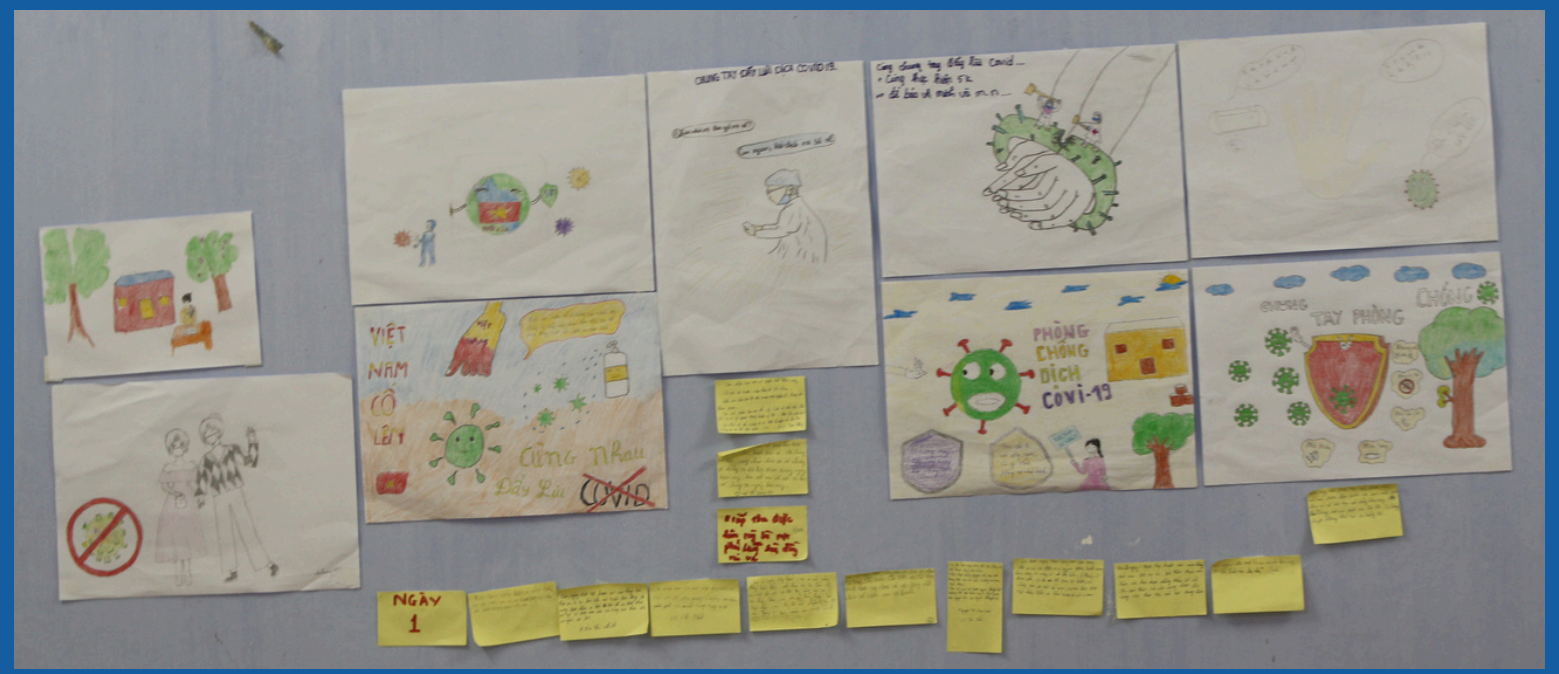
Ở chỗ cô thì hội cũng có những suất từ thiện. Họ gửi đến mấy thùng khẩu trang thì thông qua hội hội viên cũng được kiểu như là gửi bắt đầu từ phường ý thế là được phát khẩu trang miễn phí này. Và phường ở dưới thì cũng có quan tâm, gạo này, đường, mắm muối. Nói chung là kể cả hội cũng thế thôi. Người ta gửi tặng đến thông qua hội mình cũng được hưởng cái đấy. Sự giúp đỡ của bên hội và bên phường, gạo, mắm muối, mì tôm. (Phỏng vấn chị H, Trái Tim và Phú Diễn, Bắc Từ Liêm, 2022).

”

PHÁT HIỆN CHÍNH

TÁC ĐỘNG CỦA COVID ĐỐI VỚI PHỤ NỮ VÀ TRẺ EM GÁI KHUYẾT TẬT

Phát hiện 8: COVID tác động nghiêm trọng tới sức khoẻ thể chất, tâm lý và tinh thần của trẻ em gái và phụ nữ khuyết tật

Sức khoẻ thể chất của phụ nữ và trẻ em gái khuyết tật bị ảnh hưởng nặng nề do di chứng hậu COVID kéo dài như ho dai dẳng, khó thở, trí nhớ kém và khó ngủ.

“
Hậu Covid gây ra cho em rất nhiều bệnh, hay đau ốm ví dụ như đau đầu, chóng mặt. Nói chung nếu trời thất thường là em hay đổ bệnh. Tức là em không còn khỏe như trước nữa (Phỏng vấn Cún, A Lưới, 2022)

”

Người tham gia cũng nói về tác động của COVID tới sức khoẻ tâm lý và tinh thần của họ khi đối diện với sự thay đổi không được làm những điều mà mình đã quen thuộc như đi học, đi chơi, các hoạt động yêu thích của mình và không thể tham gia giao lưu với cộng đồng. Khi được hỏi cảm thấy như thế nào trong thời kỳ COVID, các phụ nữ và trẻ em gái chia sẻ về việc họ cảm thấy buồn, gò bó và áp lực khi ở nhà trong thời gian dài.

“
Trong dịch thì không làm được gì, không được đi đá bóng, không được đi học, không được đi chơi với các bạn. Nói chung là bị nhốt ở nhà suốt. Lúc chưa dịch em được đi đá bóng, được đi học, được đi chơi với các bạn này kia (Phỏng vấn Linh, A Lưới, 2022).

”

Phát hiện 9: Phụ nữ và trẻ em gái khuyết tật thể hiện tinh thần lạc quan, kiên cường và đưa ra các chiến lược để vượt qua thời gian khó khăn như học thêm các kỹ năng mới, tìm kiếm sự hỗ trợ, tham gia các chiến dịch hỗ trợ phòng chống dịch tại địa phương cùng Hội NKT và Đoàn thanh niên.

“
Em muốn nói là “Chúng ta hãy cùng chung tay đẩy lùi Covid một cách an toàn nhất. Hãy luôn vững tin và giữ gìn sức khỏe để đến khi hết dịch là có một ngày bình yên mới” (Phỏng vấn Cún, A Lưới, 2022)

Em thấy sự kết nối cộng đồng khi mà mình không gặp gỡ nhau đó thì những cái hội thảo những cái tập huấn thì thay đổi từ offline qua online thì mọi người sử dụng công cụ 4.0 nhiều hơn tùy là xa cách nhau về địa lý nhưng mà những cái gặp mặt online thì nó tăng cường cho mọi người biết về cái công nghệ hoặc là rút gần cái khoảng cách mà mình có thể giao lưu dễ dàng hơn (Thảo luận nhóm phụ nữ, Cần Thơ, 2022).

”

ĐỀ XUẤT

1. Tăng cường các chính sách hỗ trợ cho học sinh khuyết tật và xây dựng môi trường giáo dục tích cực và hiệu quả.

- **Cung cấp thiết bị công nghệ và đồ dùng hỗ trợ học tập:** Đảm bảo tất cả học sinh, đặc biệt là học sinh khuyết tật, có quyền tiếp cận các thiết bị công nghệ như máy tính, máy đọc sách điện tử, và phần mềm hỗ trợ học tập.
- **Đảm bảo có những điều chỉnh phù hợp đối với dạng tật và nhu cầu cá nhân của học sinh:** Mỗi học sinh khuyết tật có những đặc điểm và nhu cầu riêng biệt, do đó việc điều chỉnh phù hợp không chỉ giúp tối ưu hóa quá trình học tập mà còn đảm bảo các em được tiếp cận giáo dục một cách công bằng và hiệu quả.
- **Đào tạo giáo viên về công nghệ và phương pháp giảng dạy:** Tổ chức các khóa tập huấn đào tạo giúp giáo viên nắm vững công nghệ, phương pháp giảng dạy và cách thức làm việc hiệu quả với học sinh khuyết tật.

2. Tăng cường các chính sách hỗ trợ cho phụ nữ và trẻ em gái khuyết tật trong quá trình khám chữa bệnh

- **Ưu tiên trong chính sách y tế:** Đảm bảo phụ nữ và trẻ em khuyết tật được ưu tiên trong các chương trình y tế quốc gia, bao gồm khám sức khỏe định kỳ và tiếp cận các dịch vụ y tế chuyên sâu.
- **Phát triển chương trình trợ lý cá nhân:** Hỗ trợ trợ lý cá nhân để chăm sóc phụ nữ và trẻ em khuyết tật trong quá trình khám chữa bệnh, giúp họ dễ dàng tiếp cận và sử dụng dịch vụ y tế.
- **Đào tạo nhân viên y tế:** Tổ chức các khóa đào tạo cho nhân viên y tế về cách chăm sóc và hỗ trợ phụ nữ và trẻ em khuyết tật, nhằm nâng cao chất lượng dịch vụ và sự thấu hiểu.

3. Phát triển các sáng kiến hỗ trợ sức khỏe tâm thần cho phụ nữ và trẻ em gái

- **Chương trình hỗ trợ tâm lý:** Xây dựng chương trình tư vấn tâm lý và hỗ trợ tinh thần dành riêng cho phụ nữ và trẻ em gái khuyết tật, bao gồm buổi tư vấn cá nhân và nhóm.
- **Tăng cường nhận thức về sức khỏe tâm thần:** Tổ chức chiến dịch truyền thông nâng cao nhận thức về tầm quan trọng của sức khỏe tâm thần và giảm kỳ thị đối với các vấn đề tâm lý.
- **Tạo các không gian an toàn:** Tổ chức vì/của NKT như Hội NKT địa phương phối hợp với Hội phụ nữ và các tổ chức xã hội khác có liên quan phát triển trung tâm cộng đồng và không gian an toàn, nơi phụ nữ và trẻ em gái khuyết tật có thể tham gia các hoạt động giải trí, học tập, và nhận hỗ trợ tâm lý.

4. Tăng cường các chương trình đào tạo nghề và tìm kiếm cơ hội việc làm ổn định cho phụ nữ và trẻ em gái khuyết tật

- **Chương trình đào tạo nghề:** Xây dựng chương trình đào tạo nghề phù hợp với khả năng và nhu cầu của phụ nữ và trẻ em gái khuyết tật, giúp họ phát triển kỹ năng cần thiết cho công việc.
- **Hỗ trợ tìm kiếm việc làm:** Tổ chức vì/của NKT như Hội NKT phối hợp với các trung tâm hỗ trợ tìm kiếm việc làm, cung cấp thông tin về cơ hội việc làm và kết nối phụ nữ khuyết tật với các nhà tuyển dụng.
- **Hỗ trợ khởi nghiệp:** Tổ chức vì/của NKT như Hội NKT hỗ trợ kết nối các phụ nữ khuyết tật có cùng nhu cầu và sở thích nghề nghiệp giúp họ xây dựng mạng lưới liên kết, chia sẻ kinh nghiệm, và tìm kiếm cơ hội hợp tác, từ đó thúc đẩy sự phát triển và thành công trong khởi nghiệp.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Chương trình phát triển Liên hợp quốc (UNDP). 2020. *Báo cáo đánh giá nhanh về tác động kinh tế - xã hội động kinh tế - xã hội của đại dịch covid-19 đối với người khuyết tại Việt Nam*. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/vn/PWD-Report_VN_FINAL.pdf
- Rohman, A., & Pitaloka, D. (2023). Disconnected and disabled during the pandemic: toward more inclusive pandemic response plans in the Global South. *Journal of Librarianship and Information Science*. <https://doi.org/10.1177/09610006231207657>
- Tú Giang (2022). Hơn 71 nghìn tỷ đồng thực hiện các chính sách hỗ trợ an sinh xã hội. *Báo điện tử Đảng Cộng Sản Việt Nam*. <https://dangcongsan.vn/xa-hoi/hon-71-nghin-ty-dong-thuc-hien-cac-chinh-sach-ho-tro-an-sinh-xa-hoi-601326.html>
- Viện Nghiên cứu phát triển cộng đồng (ACDC) và Chương trình phát triển Liên hợp quốc (UNDP). 2023. *The Second Rapid Assessment of the Socio-Economic Impact of COVID-19 on Persons with Disabilities*. <https://www.undp.org/vietnam/publications/second-rapid-assessment-socio-economic-impact-covid-19-persons-disabilities>

